

Облік - Фінанси - Інноваційна економіка

Számvitel - Pénzügy - Innovatív gazdaság

Accounting - Finance - Innovative economy

ISSN:

2786-6734(Print)

2786-6742(Online)

ACTA ACADEMIAE BEREGSASIENSIS.

ECONOMICS

No:

6

2024

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 6

Берегове 2024

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» **Категорії «Б»**, наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.
Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №6 від 26.06.2024 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна; *Внукова Наталія* – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна; *Коваленко Юлія* – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Завербний Андрій* – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна; *Ганусич Вероніка* – к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна; *Моца Андрій* – к.ю.н., доц., доцент кафедри географії та туризму, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна; *Стойка Наталія* – к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна; *Новіченко Людмила* – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габілітований доктор наук з галузі економіки, проф., Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словачька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2024. Вип. 6. (2024). 492 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

6. szám

Beregszász 2024

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „B” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2024. június 26-i 6. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondárúk Tajisziya** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbnij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Hanuzsics Veronika** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **dr. Moca Andrij** – jogtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Földrajz és Turizmus Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **dr. Sztójka Natália** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Kontrolling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** - PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** - PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2024. 6. szám (2024). 492 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 6

Berehove 2024

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The **journal** is included in Category "B" according to the "**List of scientific professional editions of Ukraine**, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 6 dated June 26, 2024)

Editorial board:

Editor-in-Chief – Bacho Robert, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – Poyda-Nosyk Nina, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief , managing Editor – Makarovych Viktoriia, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – Gabriella Loskorikh, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; **Nataliia Vnukova** - Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; **Yuliia Kovalenko** - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; **Taisiia Bondaruk** - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; **Andrij Zaverbnyj** - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; **Natalia Vdovenko** - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; **Veronika Hanusych** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine; **Andriy Motsa** - Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Geography and Tourism, FR II THCHE, Ukraine; **Nataliya Stoyka** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine; **Liudmyla Novichenko** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; **Zinaida Zhyvko** - Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; **Fenyves Veronika** - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; **Makhova Renata** - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; **Illés Bálint Csaba** - Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; **Dunay Anna** - Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; **Peti Marton** - Doctor of Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; **Szász Levente** - Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych. FR II THCHE. Berehove, 2024. Vol. 6. (2024) 492 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ

Бачо Р. Зовнішньоторговельні відносини України та Угорщини в умовах війни	13
Амбросі М., Кубєнова З. Деякі аспекти недобросовісної конкуренції за робочі міся	22
Гіреш-Ласлов К., Леврінц І. Вплив корупції в Україні на економічний розвиток країни та її інтеграцію до ЄС	32
Квасній М. Динаміка ІТ-галузі в умовах економічної нестабільності України: аналіз та моделювання	45
Коробейникова Я., Гринюк В. Перспективні напрями інноваційної проєктної діяльності в туризмі (кейси Івано-Франківської області)	56
Кошане Біланіч А., Лацаї М. Можливість розвитку трикутника знань у Сабольч-Сатмар-Берегівському окрузі	69
Макарович А., Макарович В. Моделювання підбору молодих спеціалістів за допомогою штучного інтелекту	81
Матвієнко Г., Кучеркова С. Значення розвитку екоінновацій при переході до зеленої економіки	102
Мадьяр З. Вступ до 5-крокових умов управління брендом для "Мисливська територія Гут" АТ "Нірердо"	114
Моца А. Правові проблеми економіки України під час правового режиму воєнного стану	125
Нечаєва І., Шиловець І. Цифрова трансформація регіонів України: проблеми, рекомендації, перспективи	137
Надь Р., Йожа Л., Салаї Модошне С. Маркетинг в період високої інфляції	146
Пасічник Ю., Гордієнко Л. Порівняльний аналіз доходів сільського населення країн ЄС та України	161
Рекуненко І., Чередніченко Д. Економічна оцінка стратегій розподілу ресурсів в Україні	174
Складанівська О. Аналіз сучасного стану вантажних автотранспортних підприємств України	192
Чалі Б. Д., Лакатош В., Дарадже Г. Н. Підвищення благополуччя через кооперативи: зміцнення соціального капіталу для громадського добробуту в Ефіопії	207

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА ФІНАНСИ

Пойда-Носик Н., Калман Б. Г., Малатінські С. Людський фактор інформаційної безпеки: фішинг в кіберзлочинності	223
Ганусич В., Ганусич К. Бухгалтерський облік криптоактивів: міжнародний досвід та вітчизняні перспективи	235
Гик В., Чушак А. Впровадження обліку в кластерних утвореннях для забезпечення цілей сталого розвитку	249
Грибовська Ю., Шилко А. Оцінка фінансового стану лікувального закладу охорони здоров'я	264
Дубинська О., Фокін О. Методичні засади аудиту фінансової звітності як складника фінансової та економічної безпеки в умовах воєнного стану	281
Ахмед Е.Р. Вплив цифрових процедур в бухгалтерському обліку та аудиті на ефективність збору податків	300
Криниця С. Стратегії цифровізації системи управління публічними фінансами в Україні: аналіз та перспективи	307
Лепетан І. Сучасні тенденції недержавного пенсійного страхування: аналіз та перспективи для українських підприємств	322
Потокі Г., Вірліч Ш. Оцінка управлінських характеристик мікрокомпанії через призму фінансового та статистичного аналізу (на прикладі ТОВ "Гера")	333
Саліх В. Х., Алабдулла Т. Т. Ю. Чи впливає аудиторський комітет на зв'язок між ефективністю, результативністю аудиту та сталим розвитком у приватних компаніях?	346
Орлов І. Умовні зобов'язання в системі об'єктів бухгалтерського обліку: питання розкриття інформації	361
Серпенінова Ю., Макаренко І., Фомінов Р., Макаренко С. Цілі сталого розвитку як фактор удосконалення системи бухгалтерського обліку	373
Максимюк А. Аудит страхових компаній в Україні	392
Тяжкороб І. Подолання інформаційної асиметрії в управлінні персональними фінансами: технології фінансово-інвестиційного консалтингу	404
Фролов А. Оцінювання звітності емітентів зелених облігацій	419
Хомин П. Управлінський стратегічний облік як ненаукова «новизна» в обліковій теорії	436
Цятковська О. Особливості розвитку внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ	445
Чизмар І., Бачо Р., Лоскоріх Г. Підходи до ідентифікації функціональних систем організацій Е-спорту та базових засад їх еволюції	457
Шацков В. Визнання та оцінка основних засобів підприємств суспільного інтересу	469
Рецензія на монографію Нікішиної О. «Методичне та інституціональне забезпечення селективного регулювання товарних ринків»	478
Загальні вимоги до оформлення рукописів	481

TARTALOM

1.FEJEZET.

GAZDÁLKODÁS ÉS MENEDZSMENT

Bacsó R. Ukrajna és Magyarország külkereskedelmi kapcsolatai háború idején	13
Ambrozy M., Kuběnová Z. Az állásokért folyó tisztességtelen verseny néhány vonatkozása	22
Hires-László K., Lőrinc I. Az Ukrajnai korrupció hatása az ország gazdasági folyamataira és az Európai Unió integrációra	32
Kvásznij M. Az IT-ipar dinamikája Ukrajna gazdasági instabilitásának idejében: elemzés és modellezés	45
Korobejnikova J., Hrinyuk V. A turizmus innovatív projekt tevékenységének perspektíva irányai (Ivano-Frankivszk megye esetei)	56
Kósáné Bilanics Á. Lácza M. A tudásháromszög fejlesztésének lehetősége Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében	69
Makarovics A., Makarovics V. Fiatal szakemberek kiválasztásának modellezése mesterséges intelligencia segítségével	81
Matvijenkó G., Kucserenkova Sz. Az ökoinnovációk fejlesztésének jelentősége a zöld gazdaságra való átállásban	102
Magyar Z. Az 5 lépcsős márkamenedzsment alkalmazásának lehetőségei a Nyírerdő Zrt gúthi vadászterületén	114
Moca Á. Ukrajna gazdaságának néhány jogi problémája a hadiállapot idejében	125
Necsájev I., Silovec I. Ukrajna régióinak digitális átalakulása: problémák, ajánlások, kilátások	137
Nagy R. Józsa L. Szalai Módosné Sz. Marketing a kiugróan magas infláció időszakában	146
Pászcicsnik J., Gordijenkó L. Az EU-országok és Ukrajna vidéki lakossága jövedelmének összehasonlító elemzése	161
Rekurenkó I., Cserednicsenkó D. Az ukrajnai erőforrás-allokációs stratégiák gazdasági értékelése.	174
Szkladaniyszka O. Az ukrajnai áru fuvarozási vállalkozások jelenlegi helyzetének elemzése.	192
Chali B. D., Lákátos V., Daraje G. N. A jólét növelése szövetkezeteken keresztül: a társadalmi tőke megerősítése a közjólét érdekében Etiópiában.	207

2. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS PÉNZÜGYEK

Pojda-Noszik N., Kálmán B. G., Malatyinszki Sz. Az információbiztonság emberi tényezője: adathalászat a kiberbűnözésben	223
Hanuszics V. Hanuszics K. Akripto eszközök számvitele: nemzetközi tapasztalatok és hazai kilátások	235
Hik V., Csuscsák A. Számvitel megvalósítása klaszter alakulásokban a fenntartható fejlődés céljának biztosítására	249
Hribovszka Ju., Silkó A. Az egészségügyi intézmény pénzügyi helyzetének felmérése	264
Dubinszka O., Fokin O. A pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának módszertani elvei, mint a pénzügyi-gazdasági biztonság eleme a hadiállapot körülményei között.	281
Ahmed E. R. A számviteli és könyvvizsgálati digitális eljárások hatása az adóbeszedés hatékonyságára.	300
Krnicija Sz. Az ukrán államháztartási irányítási rendszer digitalizálási stratégiái: elemzés és perspektívák	307
Lepetán I. A nem állami nyugdíjbiztosítás modern trendjei: elemzések és kilátások az ukrán vállalkozások számára.	322
Pataki G., Virlics S. Egy mikro vállalat menedzsment sajátosságainak értékelése a Gera Kft. pénzügyi és statisztikai elemzésén keresztül	333
Salih V.H., Alabdullah T.T.Y. Befolyásolja-e a könyvvizsgáló bizottság a könyvvizsgálat hatékonysága, eredményessége és fenntarthatósága közötti kapcsolatot a magántársaságoknál?	346
Orlov I. Független kötelezettségek a számviteli objektumok rendszerében: közzétételi kérdések	361
Szerpeninova Ju., Makarenkó I., Fominov R., Makarenkó Sz. A fenntartható fejlődési célok mint a számviteli rendszer javításának tényezője	373
Makszimjuk A. A biztosítótársaságok auditálása Ukrajnában	392
Tyázkorob I. Az információs aszimmetria leküzdése a személyes pénzügyek kezelésében: pénzügyi és befektetési tanácsadási technológiák	404
Frolov A. A zöld kötvénykibocsátók beszámolóinak értékelése	419
Khomin P. A vezetői stratégiai számvitel mint nem tudományos "újdonosság" a számvitelelméletben	436
Tsziátkovska O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközei belső auditjának fejlődési sajátosságai	445
Csizmár I., Bacsó R., Loszkorih G. Az e-sport szervezetek funkcionális rendszereinek azonosítására vonatkozó megközelítések és fejlődésük alapelvei	457
Satszkov V. Közérdekű vállalkozások tárgyi eszközeinek minősítése és értékelése	469
Nikisina O. "Az árupiacok szelektív szabályozásának módszertani és intézményi alátámasztása" című monográfiájának recenziója	478
Publikációs követelmények	484

CONTENT

CHAPTER 1. ECONOMICS AND MANAGEMENT

Bacho R. Foreign Trade Relations Between Ukraine and Hungary Amidst War Conditions	13
Ambrozy M., Kuběnová Z. Selected Aspects of the Unfair Struggle for Job Positions	22
Hires-László K., Lőrinc I. The Impact of Ukrainian Corruption on the Country's Economic Processes and European Union Integration	32
Kvasnii M. Dynamics of the IT Industry Amid Economic Instability in Ukraine: Analysis and Modeling	45
Korobeinykova Ja., Hryniuk V. Prospective Directions of Innovative Project Activity in Tourism: Cases of Ivano-Frankivsk Region	56
Kósáné Bilanics Á. Láczy M. The possibility of developing the knowledge triangle in the county of Szabolcs-Szatmár-Bereg	69
Makarovych A., Makarovych V. Artificial Intelligence-Based Modeling for Recruiting Young Professionals	81
Matviienko H., Kucherkova S. The Importance of the Development of Eco-innovations in the Transformation to a Green Economy	102
Magyar Z. An Introduction to 5-step Brand Management Conditions for the Nyírerdő Zrt. "GÚTH HUNTING AREA"	114
Motsa A. Legal Problems of the Ukrainian Economy Under the Regime of Martial Law	125
Nechayeva I., Shylovets I. Digital Transformation of Ukraine's Regions: problems, recommendations, and prospects	137
Nagy R. Józsa L. Szalai Módosné Sz. Marketing in the Period of High Inflation	146
Pasichnyk Yu., Gordienko L. Comparative Analysis of Rural Population Income in EU Countries and Ukraine	161
Rekunen I., Cherednichenko D. Economic Assessment of Resource Allocation Strategies in Ukraine	174
Skladanivska O. Analysis of the Current State of Truck Transport Companies in Ukraine	192
Chali B. D., Lakatos V., Daraje G. N. Enhancing Well-Being Through Cooperative: Strengthening Social Capital for Public Welfare in Ethiopia	207

CHAPTER 2. ACCOUNTING AND FINANCE

Poyda-Nosyk N., Kálmán B. G., Malatyinszki S. The Human Factor of Information Security: Phishing in Cybercrime	223
Hanusych V., Hanusych K. Accounting of crypto assets: international experience and domestic prospects	235
Hyk V., Chushchak A. Implementation of Accounting in Cluster Entities to Ensure the Goals of Sustainable Development	249
Hrybovska Yu., Shylko A. Evaluation of the Financial Condition of a Healthcare Institution	264
Dubynska O., Fokin A. Methodological Principles of Financial Statement Auditing as a Component of Financial and Economic Security under Martial Law Conditions	281
Ahmed E. R. The Impact of Digital Procedures in Accounting and Auditing on Tax Collection Efficiency	300
Krynysia S. Digitalization Strategies of the Public Financial Management System in Ukraine: Analysis and Perspectives	307
Lepetan I. Current Trends in Private Pension Insurance: Analysis and Prospects for Ukrainian Enterprises	322
Pataki G., Virlich Sh. Assessment of the Management Features of a Micro Company through the Financial and Statistical Analysis of Gera Ltd.	333
Salih W. Kh., Alabdullah T. T.Y. Does Audit Committee Effect on Relation Between Effectiveness and Efficiency of Auditing and Sustainable Development in Private Sector Companies	346
Orlov I. Contingent Liabilities in the System of Accounting Objects: Issues of Disclosure	361
Serpeninova Yu., Makarenko I., Fominov R., Makarenko S. Goals of Sustainable Development as a Factor of Enhancing the Accounting System	373
Maksymiuk A. Audit of Insurance Companies in Ukraine	392
Tyazhkorob I. Overcoming Information Asymmetry in Personal Finance Management: Financial and Investment Consulting Technologies	404
Frolov A. Evaluation of Green Bond Issuers' Reporting	419
Khomyn P. Managerial Strategic Accounting as a non-scientific «novelty» in Accounting Theory	436
Tsiatkovska O. Specifics of Developing Internal Audit of Non-Financial Assets in Public Institutions	445
Chizmar I., Bacho R., Loskorikh G. Approaches to Identifying Functional Systems of E-sports Organizations and Fundamental Principles of Their Evolution	457
Shatskov V. Recognition and Evaluation of Fixed Assets at Public Interest Enterprises	469
Review of the monograph by Nikishyna O. "Methodological and Institutional Support for Selective Regulation of Commodity Markets"	478
General requirements for manuscripts	486

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-322-332
УДК 368.914

Інна ЛЕПЕТАН

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Вінницький національний аграрний університет,
Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0003-1135-4755
Scopus Author ID: 57203191146

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** Одним із найважливіших елементів діяльності держави у сфері соціальної політики є регулювання та організація діяльності органів пенсійного забезпечення. Державні пенсійні фонди, недержавні пенсійні фонди, компанії страхування життя та пенсійні страхові компанії є основними складовими сучасних пенсійних систем. Кожен із цих елементів має свої переваги та недоліки та відіграє різну роль у пенсійній системі. На сучасному етапі економічного розвитку в Україні існує багато проблем соціально-економічного характеру, а система недержавного пенсійного забезпечення знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Основною метою функціонування систем недержавного пенсійного забезпечення є підвищення рівня життя населення та забезпечення стабільності пенсійної системи. Розвиток і вдосконалення систем недержавного пенсійного забезпечення потребує таких заходів: створення сприятливого податкового середовища; залучення додаткових коштів для фінансування пенсійних виплат з метою зменшення різниці в доходах працюючого населення та пенсіонерів; зростання довіри до недержавних пенсійних фондів (НПФ), страхових компаній та банківських установ, які беруть участь у схемах недержавного пенсійного забезпечення.*

Метою статті є дослідження особливостей та тенденцій розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні, а також виявлення можливостей поширення корпоративного пенсійного страхування як складової мотиваційного пакету вітчизняних підприємств. У статті досліджено особливості недержавного пенсійного страхування в Україні. Окреслено тенденції розвитку недержавного пенсійного страхування, що здійснюють Недержавні пенсійні фонди та страхові компанії зі страхування життя. Виявлено можливості поширення корпоративного пенсійного страхування як складової мотиваційного пакету вітчизняних підприємств.

***Ключові слова:** страхування, пенсійне страхування, корпоративне страхування, недержавне пенсійне страхування.*

JEL Classification: G 22

***Absztrakt.** Az állam szociálpolitikájának egyik legfontosabb eleme a nyugdíjintézetek tevékenységének szabályozása, valamint szervezése. Az állami nyugdíjalapok, a nem állami nyugdíjalapok, az életbiztosító társaságok és a nyugdíjbiztosító társaságok a modern nyugdíjrendszerek fő alkotóelemei. Ezen elemek mindegyikének megvannak a maga előnyei és hátrányai, valamint más-más szerepet töltenek be a nyugdíjrendszerben. Ukrajnában a gazdasági fejlődés jelenlegi szakaszában számos társadalmi-gazdasági jellegű probléma van, és a nem állami nyugdíjellátás rendszere a fejlődés kezdeti szakaszában van. A nem állami nyugdíjrendszerek működésének fő célja a lakosság életszínvonalának emelése és a nyugdíjrendszer stabilitásának biztosítása. A nem állami*

nyugdíjrendszerek fejlesztése és javítása a következő intézkedéseket igényli: kedvező adózási környezet megteremtése; további források bevonása a nyugdíjkifizetések finanszírozására a dolgozó lakosság és a nyugdíjasok jövedelme közötti különbség csökkentése érdekében; a nem állami nyugdíjalapok (NPF), biztosítótársaságok és a nem állami nyugdíjrendszerekben részt vevő bankok iránti növekvő bizalom. A cikk célja, hogy megvizsgálja a nem állami nyugdíjbiztosítás fejlődésének sajátosságait és irányzatait Ukrajnában, valamint a vállalati nyugdíjbiztosítás elterjedésének lehetőségeit a hazai vállalkozások motivációs csomagjának elemeként. A cikk a nem állami nyugdíjbiztosítás sajátosságait vizsgálja Ukrajnában. A tanulmány felvázolja a nem állami nyugdíjbiztosítások fejlődésének trendjeit, amelyeket a nem állami nyugdíjpénztárak és életbiztosítók nyújtanak. Továbbá feltárul a hazai vállalkozások motivációs csomagjának elemeként a vállalati nyugdíjbiztosítás bővítésének lehetősége.

Kulcsszavak: biztosítás, nyugdíjbiztosítás, vállalkozásbiztosítás, nem állami nyugdíjbiztosítás.

Abstract. One of the most important elements of the state's activity in the field of social policy is the regulation and organization of the activities of pension provision bodies. State pension funds, non-state pension funds, life insurance companies and pension insurance companies are the main components of modern pension systems. Each of these elements has its own advantages and disadvantages and plays a different role in the pension system. At the present stage of economic development in Ukraine, there are many problems socio-economic nature, and the system of non-state pension provision has just begun to develop. The main purpose of the functioning of non-state pension systems is to improve the standard of living of the population and ensure the stability of the pension system. The development and improvement of non-state pension systems requires the following measures: creation of a favorable tax environment; attraction of additional funds to finance pension payments in order to reduce the difference in incomes of the working population and pensioners; increasing confidence in non-state pension funds (NPFs), insurance companies and banking institutions participating in non-state pension schemes. The aim of the article is to study the features and trends in the development of non-state pension insurance in Ukraine, as well as to identify opportunities for the spread of corporate pension insurance as a component of the motivational package of domestic enterprises. The article examines the features of non-state pension insurance in Ukraine. The tendencies of development of non-state pension insurance, carried out by non-state pension funds and life insurance companies, are outlined. The possibilities of spreading corporate pension insurance as a component of the motivational package of domestic enterprises have been identified.

Keywords: insurance, pension insurance, corporate insurance, non-state pension insurance.

Постановка проблеми. У сучасному світі конкуренція на ринку праці зростає і підприємства шукають нові способи привернути та утримувати кваліфікованих працівників. Однією з ключових складових такого мотиваційного пакету є корпоративне пенсійне страхування. Ця форма соціального захисту не тільки підвищує конкурентоспроможність підприємства, але і допомагає забезпечити фінансову стабільність працівників на пенсії.

Корпоративне пенсійне страхування – це система, при якій підприємство вносить фінансовий внесок у пенсійний фонд своїх працівників. Ця система спрямована на забезпечення додаткових пенсійних виплат своїм працівникам, які допомагають забезпечити їм фінансову стабільність після завершення кар'єри.

Корпоративне пенсійне страхування виступає не лише як форма соціального захисту працівників, але й як потужний мотиваційний інструмент. Підприємства, які надають можливість своїм працівникам брати участь в такій програмі, створюють позитивне сприйняття на ринку праці та підвищують свою

привабливість для потенційних співробітників.

Зокрема, корпоративне пенсійне страхування може бути використане як частина компенсаційного пакету, що надається працівникам разом із зарплатою. Це допомагає зберегти мотивацію працівників на високому рівні, оскільки вони бачать, що їхнє підприємство дбає про їхню майбутню фінансову безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження щодо елементів сучасних пенсійних систем та корпоративного страхування свідчать про те, що проблеми функціонування пенсійної системи є дуже важливими.

Питання недержавного пенсійного забезпечення у своїх наукових дослідженнях розглядали багато вітчизняних учених, серед яких Брагін С. [3], Коніна М.О. [9], Макаренко О. [3], Терещенко Г.М. [10], Третяк Д. [4] та ін. Вони досліджували різні аспекти функціонування пенсійних систем в Україні. Однак, багато теоретичних та практичних аспектів у питанні розвитку структури елементів пенсійної системи залишаються недостатньо дослідженими.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей та тенденцій розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні, а також виявлення можливостей поширення корпоративного пенсійного страхування як складової мотиваційного пакету вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою задоволення встановлених потреб підприємства, серед основних функцій управління персоналом важливе місце займає мотивація персоналу, тобто спонукання працівників серйозно та ініціативно працювати для досягнення цілей організації.

Сьогодні для залучення та утримання необхідних кваліфікованих працівників необхідні не тільки матеріальні стимули у вигляді заробітної плати, а й розроблені комплексні збалансовані програми стимулювання. Такі заохочувальні пакети мають передбачати матеріальні стимули, соціальне забезпечення, включаючи охорону здоров'я та пенсійне страхування, корпоративну культуру, навчання та розвиток, просування по службі та участь у прийнятті рішень, а також відповідну оцінку ефективності. Європейський досвід показує практику підприємств у забезпеченні медичного та пенсійного страхування своїх працівників. На жаль, в Україні ситуація зовсім інша. Не всі наші підприємства мають необхідні стимули для працівників і надають корпоративне страхування своїм працівникам. Коли держава неспроможна забезпечити необхідні кошти для заходів соціального захисту населення та вирішення соціальних проблем, важливим завданням служб управління персоналом має стати вдосконалення механізму стимулювання запровадження пенсійного страхування працівників підприємства. Низький рівень страхової грамотності працівників та відносно молодий ринок недержавного пенсійного страхування становить стримуючий фактор позитивного розвитку корпоративного пенсійного страхування в Україні. Це визначає актуальність дослідження.

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1] система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених законодавством.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах - суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Другий та третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Важливим елементом у цьому плані є система недержавного пенсійного забезпечення, яка базується на принципі добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсій на умовах та в порядку, визначених законодавством щодо призначення недержавних пенсій.

До переваг недержавного пенсійного страхування для громадян є:

1. Індивідуальний вибір і контроль. Громадяни мають можливість самі вибирати страховика та стратегію інвестування свого пенсійного капіталу, що дає їм більше контролю над власними пенсійними активами.

2. Додатковий дохід на пенсії. Недержавне пенсійне страхування дозволяє громадянам отримувати додатковий дохід на пенсії, що значно підвищує їхню фінансову стабільність і покращує якість життя.

3. Належна фінансова дисципліна. Оскільки громадяни регулярно вносять внески на свої пенсійні рахунки, це стимулює фінансову дисципліну та збереження.

4. Зменшення навантаження на державну пенсійну систему. Недержавне пенсійне страхування допомагає зменшити навантаження на державну пенсійну систему, що важливо в умовах демографічного виклику та зростаючої тривалості життя.

5. Захист від інфляції. Інвестування пенсійних коштів може допомогти зберегти їхню реальну вартість в умовах інфляції.

Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

– пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;

– страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування

довічної пенсії з учасниками фонду, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

– банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб [6].

Система недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) становить третій рівень пенсійної системи. Основу такої системи становлять недержавні пенсійні фонди. Основною метою інвестування пенсійних активів є отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов’язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат разом із забезпеченням дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації економіки. Станом на перше півріччя 2023 року в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 63 недержавні пенсійні фонди (далі – НПФ) та 19 адміністраторів НПФ. Основні показники діяльності НПФ, згідно з поданими звітними даними, та темпи їх приросту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів*

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темпи, приросту % 2023 р до 2021 р.
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	95,5	96,1	96,3	0,84
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	890,7	887,8	886,5	-0,47
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн	3 874,7	4 146,0	4 481,9	15,67
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	2 618,3	2 819,0	2 923,8	11,67
у тому числі:				
- від фізичних осіб	425,2	506,7	555,5	30,64
- від фізичних осіб-підприємців	0,3	0,3	0,3	-
- від юридичних осіб	2 192,4	2 299,6	2 355,5	7,44
Пенсійні виплати, млн. грн.	1 287,2	1 461,1	1 558,0	21,04
Кількість учасників, що отримали/отримують пенсійні виплати, тис. осіб	90,0	91,9	92,8	3,11
Сума інвестиційного доходу, млн. грн.	2 957,4	3 285,6	3 654,3	23,56
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн. грн.	2 428,7	2 683,6	3 012,1	24,05
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	528,7	602,0	642,2	21,47

*Сформовано автором за джерелом [2]

Станом на 2023 р. адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 96,3 тис. шт. пенсійних контрактів, що більше на 0,2% (0,2 тис. шт.) порівняно зі станом на 2022 р.

Структура пенсійних контрактів станом на 2023 р.:

- з вкладниками – фізичними особами – 89,5 тис. шт.;
- з вкладниками фізичними особами-підприємцями – 0,1 тис. шт.;
- з вкладниками – юридичними особами – 6,7 тис. шт.

Збільшення кількості пенсійних контрактів у 2023 р. порівняно із 2021 роком пов'язане зі збільшенням пенсійних контрактів з фізичними особами на 4,7% (4,0 тис. шт.).

Пенсійні контракти станом на 2023 р. укладено з 88,9 тисячі вкладників, з яких:

- юридичні особи – 2,0 тисячі, або 2,2% від загальної кількості вкладників,
- фізичні особи – 86,9 тисячі, або 97,8%.

Кількість вкладників станом на 2023 р. збільшилася порівняно з аналогічним періодом 2022 року на 0,2% (0,2 тис. вкладників) та станом на 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 року кількість вкладників збільшилася на 2,9% (2,5 тис. вкладників).

Сьогодні до основних причин недостатнього розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні можна віднести [3, с. 44]:

- низький рівень дохідності пенсійних активів;
- законодавчу неврегульованість окремих питань діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення;
- низький рівень довіри населення до недержавного пенсійного забезпечення, банківської системи та інших фінансових установ;
- недостатню заінтересованість роботодавців у фінансуванні недержавних пенсійних програм для працівників;
- низький фінансовий рівень спроможності громадян для участі у системі недержавного пенсійного забезпечення;
- обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів, унаслідок відставання розвитку ринку капіталу від потреб інституційних інвесторів;
- низький рівень роз'яснювальної роботи щодо змісту та ролі системи накопичувального пенсійного забезпечення в суспільстві та недостатність її фінансування.

З метою сприятливого розвитку систем недержавного пенсійного забезпечення в Україні на законодавчому рівні запроваджено систему гарантій щодо забезпечення державного контролю та нагляду.

На сьогодні українські працівники повинні усвідомлювати, що вид пенсії, яку вони отримуватимуть у майбутньому, залежатиме від внесків, які вони будуть робити в активи недержавного пенсійного забезпечення.

Проте ми вважаємо, що в Україні необхідно створювати та розвивати культуру особистих заощаджень.

Поширеною формою недержавного пенсійного забезпечення є страхові організації та банківські установи (табл. 2).

Таблиця 2.

Порівняльна характеристика здійснення НПЗ різними фінансовими інститутами*

Фінансовий інститут	НПФ	Страховик життя	Банк
Вид договору	Пенсійний контракт або пенсійна схема	Договір пенсійного страхування	Пенсійний депозитний рахунок
Фізична особа, на користь якої сплачуються пенсійні внески	Учасник недержавного пенсійного фонду	Застрахована особа	Вкладник
Пенсійні кошти	Сума зобов'язань в грошовому виразі пенсійного фонду перед його учасником	Страхові резерви з договорів пенсійного страхування	Розмір вкладів
Види пенсійних виплат	1. пенсія на визначений строк; 2. одноразова пенсійна виплата; 3. учасник фонду у разі обрання довічного ануїтету укладає договір страхування довічної пенсії із страховиком життя	1. довічна пенсія (довічний ануїтет) 2. пенсія на визначений строк (страховий ануїтет). Може бути з гарантованим строком виплати і без. 3. Одноразова пенсійна виплата	1. Одноразова пенсійна виплата Закон «Про банки та банківську діяльність»
Вид забезпечення	«пенсійний контракт» як вид пенсійного забезпечення шляхом укладання пенсійного контракту із НПФ.	«пенсійне страхування» як вид пенсійного забезпечення шляхом укладання договору пенсійного страхування із страховиком життя.	«пенсійний вклад» як вид пенсійного забезпечення шляхом відкриття пенсійного рахунку у банку.

*Сформовано автором за джерелом [4]

Ощадні вклади (депозитні пенсійні рахунки) громадян є прямим способом накопичення пенсійних коштів у банківській системі шляхом їх відкриття безпосередньо через банки.

Згідно з Податковим Кодексом «доходи у вигляді процентів на поточні банківські рахунки, за якими на користь фізичних осіб здійснюються виключно виплати заробітної плати, стипендій, пенсій, соціальної допомоги та інших передбачених законом соціальних виплат» не включаються до розрахунку

оподаткованого доходу [7]. Таким чином, пенсійні депозитні рахунки є привабливим засобом накопичення недержавних пенсій.

Основним недоліком банківських пенсійних депозитних рахунків є те, що вони відкриваються разом з іншими депозитними рахунками, і тому кількість клієнтів, які мають пенсійні депозитні рахунки, неможливо відстежити.

Нерозвиненість фінансового ринку в Україні, особливо страхового ринку, призвела до довгострокового дефіциту фінансових ресурсів у банківському секторі. Тому деякі банки почали створювати страхові компанії та НПФ.

Страхові установи здійснюють недержавне пенсійне забезпечення шляхом укладення договорів страхування довічної ренти або договорів страхування від ризику настання інвалідності або смерті учасників фонду.

Пенсійне страхування передбачає, що страхова організація здійснює застрахованій особі виплати, які пов'язуються з виходом на пенсію (страхування додаткової пенсії) або віком, установленим договором страхування. Найважливішою перевагою страхових організацій порівняно з недержавними пенсійними фондами та банками є можливість виплачувати довічні анuitети (що є більш доступним для нас і, за самою природою пенсійного забезпечення, єдино правильним рішенням).

Адже ніхто не хоче витратити свої пенсійні заощадження за короткий проміжок часу і прожити решту життя на державну пенсію.

Недержавні пенсійні фонди можуть запропонувати лише строкові пенсії, які виплачуються протягом певної кількості років і припиняються після закінчення цього періоду.

Протягом 2023 року ринок страхування життя демонструє відновлення показників діяльності. Ринок страхування життя України закінчив 1 півріччя 2023 року з преміями у розмірі 2,25 млрд грн. Від страхувальників – фізичних осіб отримано 2,1 млрд грн. Перестраховикам – нерезидентам було передано 71 млн грн. премій.

Кількість договорів страхування, укладених страховиками життя протягом звітного періоду склала 788 274, у тому числі укладених на користь страхувальників 788 274 шт. Кількість фізичних осіб, застрахованих упродовж звітного періоду – 707 264 чол. Кількість фізичних осіб, застрахованих на кінець звітного періоду перевищила 3,95 млн чоловік.

Страхові виплати та страхові відшкодування клієнтам перевищили в 1 півріччі 2023 року 576 млн грн., у т.ч. виплати викупних сум склали 139 млн грн. Відрахування у резерви із страхування життя 692,2 млн грн.

Резерви із страхування життя на кінець звітного періоду перевищили 17,6 млрд грн.

ТОП-10 страховиків життя за виплатами у 2023 році наведено у таблиці 3.

Таблиця 3.

ТОП-10 страховиків життя за страховими виплатами за 2023 р.*

№	Страховик	Страхові виплати, тис. грн.
1	МЕТЛАЙФ	516 664
2	ТАС	261 618
3	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	214 659
4	УНІКА ЖИТТЯ	82 965
5	ARX LIFE	68 796
6	PZU УКРАЇНА ЖИТТЯ	46 403
7	КНЯЖА ЛАЙФ	34 352
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	11 147
9	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	9 759
10	КД-ЖИТТЯ	9 727
11	АСКА-ЖИТТЯ	6 754
	Всього	1 262 844

* Сформовано автором за джерелом [5]

Перевагами страхових організацій є відсутність прив'язки до пенсійного віку, а також широкий асортимент продуктів та доступність страхового захисту, що є важливим як для роботодавців, так і для працівників.

Також важливо, що страхова компанія може гарантувати майбутню мінімальну пенсію. Крім того, купуючи страхування життя до пенсійного віку, клієнти точно знають, скільки і як часто будуть здійснюватися їхні виплати, а також яку саме допомогу можуть розраховувати їхні сім'ї в разі їхньої смерті. І якщо клієнт збереже своє здоров'я, він буде отримувати довічну пенсію від страхової компанії, не думаючи, що через деякий час ці виплати припиняться. Недержавні пенсійні фонди такої можливості не мають. Крім того, немає інструменту навіть для оцінки майбутніх розмірів пенсій, які безпосередньо залежать від прибутковості пенсійних фондів, якими керують компанії з управління активами.

Нині, удосконалюючи відповідну законодавчу базу, в державі мають створюватися сприятливі можливості для формування додаткових пенсійних накопичень та отримання вищих пенсій за рахунок пенсійних накопичень та приросту капіталу від їх розміщення. Недержавні пенсії повинні доповнювати пенсії, що виплачуються за національною солідарною та обов'язковою накопичувальною схемами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Попит на послуги корпоративного пенсійного страхування в Україні залишається незначним. Лише невелика кількість вітчизняних компаній включає страхування, окрім державних пенсій, у свої пакети стимулів. Особливий інтерес до програм корпоративного страхування виявляють великі вітчизняні компанії, які роблять великі внески в пенсійні та інші соціальні фонди.

На цьому фоні страхування, відмінне від державної пенсії, стало своєрідною

альтернативною соціальною програмою, яка підтримує працівників і дозволяє роботодавцям досягти позитивних результатів, таких як:

– зменшити плинність кадрів, оскільки договір страхування життя та додаткової пенсії укладається мінімум на 10 років, а страхову суму працівник отримує лише по закінченню строку дії договору.

– підвищення мотивації працівників, які після досягнення пенсійного віку отримують матеріальну винагороду за сумлінну працю у вигляді щомісячної додаткової пенсії або одноразової страхової суми.

– залучення висококваліфікованих спеціалістів за рахунок матеріального заохочення (додаткових пенсій).

– покращити імідж компанії як роботодавця, що використовує світові передові досягнення для підвищення ефективності роботи компанії.

Відродження корпоративного пенсійного страхування в Україні збільшить прибутки компаній, стимулюватиме податкову політику в цій сфері, максимізує приріст капіталу від коштів вкладників, мінімізує інвестиційні ризики, а також покращить стабільність НПФ та страхових компаній.

Подальшим напрямом дослідження є аналіз діяльності страхових організацій на ринку пенсійного страхування та вивчення методичного забезпечення недержавного пенсійного страхування.

Список використаних джерел

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закону України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення: 30.03.2024)
2. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 2023 рік. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/npf_2_kv-2023.pdf (дата звернення: 30.03.2024)
3. Брагін С., Макаренко О. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України. *Вісник НБУ*. 2011. № 2. С.44-47
4. Третяк Д. Суперечності розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2014. № 1 (154). С. 89-93
5. Рейтинг компаній України страхування життя за 2023 р. URL: <https://forinsurer.com/ratings/life/23/12/6> (дата звернення: 30.03.2024)
6. Про недержавне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text> (дата звернення: 30.03.2024)
7. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.03.2024)
8. Дзямулич М.І., Чиж О.М., Потьомкіна О.В. Необхідність формування системи недержавного пенсійного страхування в Україні. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 229-232.
9. Коніна М.О., Реха К.З. Недержавне пенсійне страхування в Україні: перешкоди розвитку та шляхи їх подолання. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 651-654
10. Терещенко Г.М. Становлення та розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2009. Вип. 1. С. 51-57.

References

1. Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 09.07.2003 r. № 1058-IV. (2003). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
2. Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnoho pensiinoho zabezpechennia stanom na 2023 rik. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/npf_2_kv-2023.pdf
3. Bragin, S., Makarenko, O. (2011). Nederzhavni pensiini fondy na neefektyvnomu fondovomu rynku: pryklad Ukrainy. *Visnyk NBU – Bulletin of the NBU*. № 2, 44-47 [in Ukrainian]
4. Tretiak, D. (2014). Superechnosti rozvytku nederzhanoho pensiinoho zabezpechennia v Ukraini. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seria: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Series: Economy*, 1 (154), 89-93
5. Reitynh kompanii Ukrainy strakhuvannia zhyttia za 2023 r. URL: <https://forinsurer.com/ratings/life/23/12/6>
6. Pro nederzhavne pensiine strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 09.07.2003 r. № 1057-IV. (2003)/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
7. Podatkovi Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-17. (2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
8. Dzyamulych, M.I., Chizh, O.M. & Potemkina, O.V. (2019). Neobkhdnist' formuvannia systemy nederzhavnoho pensiynoho strakhuvannia v Ukrayini. *Ekonomichnyy forum – Economic Forum*. № 2, 229-232 [in Ukrainian]
9. Konina, M.O., Reha, K.Z. (2017). Nederzhavne pensiine strakhuvannia v Ukrayini: pereshkody rozvytku ta shlyakhy yikh podalannia. *Molodyy vchenyy - Young scientist*. № 12, 651-654 [in Ukrainian]
10. Tereshchenko, G.M. (2009). Stanovlennia ta rozvytok systemy nederzhavnoho pensiynoho zabezpechennia v Ukrayini. *Naukovi pratsi NDFI - Scientific works of NDFI*. Issue 1, 51-57 [in Ukrainian]